

SPEJDER JUL 1990

KUN EN HYRDEDRENG

*Af Vibeke Helweg Møller
Illustreret af Esben Hanefelt Kristensen*

Der er ikke mange gløder tilbage af bålet, mest aske. Vi lagde ellers en god bunke grene på, før vi gik til ro. Tør jeg lægge lidt mere på?

Store Isak, som altid bestemmer med sin bistre mine og hårde stemme, ville nok ikke synes, at det var nødvendigt. Men han sover jo. Hvis jeg nu gør det ganske stille, så vågner han nok ikke. Jeg trænger sådan til lidt varme, for natten er både blæsende og mørk, og mine fødder er så kolde, at jeg ikke kan sove.

Flyt jer lidt Sorte og Susanna, så jeg kan komme hen og få fat i lidt til at lægge på bålet. Nej, nej – helt stille, ellers vækker I de andre.

Sorte og Susanna er mine to lam. Ja, helt mine egne er de selvfølgelig ikke, men jeg passer dem. De er mine venner, og det har de været fra de var helt nyfødte. Hverken deres

mor eller nogen af de andre får ville vide af dem. Nu er de større, men de tror vist stadig, at jeg er deres mor. Når vi skal sove, lægger de sig helt tæt ind til mig og borer deres små sorte snuder ind under min arm. Så synes jeg ikke, at natten er så kold, og jeg føler mig heller ikke så alene. For en hyrdedreng som mig regner ingen med.

Se nu der: Flammerne lyser op og æder grådigt de tørre grene, som jeg lagde på gløderne. De varmer allerede. Jeg kan også bedre se de to andre, selv om de bare sover videre.

Der ligger Store Isak og snorker, så det runger. Jeg er lidt bange for ham, selv når han sover. Og der ligger

gamle Salomon. Han har været hyrde i så mange år, at han næsten har glemt at tale. Hvor ligger han dog uroligt; bare jeg ikke har vækket ham.

Kom Sorte, kom Susanna, put jer ind til mig! Sammen kan vi klare natten. Nu kan jeg også mærke varmen i kroppen. Lammene ligger så roligt, og inden i mig har jeg en lille bitte flamme, der lyser op. Det er glæden over det, jeg har hørt og set i nat.

Vi lå og sov lige som nu omkring bålet. Pludselig vågnede jeg ved, at noget skinnede mig i ansigtet. Var solen allerede ved at stå op? Nu sov jeg ellers lige så godt. Jeg krummede mig søvnigt sammen og vendte mig om på den anden side. Men lyset drejede med.

Det blev ved at skinne – skærende og skarpt. Det var ikke et lys, man kunne lukke øjnene for, eller skærme for. Det fyldte simpelt hen det hele – fra himmelrummet og helt ind bag mine lukkede øjenlåg.

Og så var der også en lyd, der var lige så enestående som lyset. Den fyldte det hele. Én eneste tone. Den var først så spinkel, at den næsten ikke var der. Så blev den kraftigere, og til sidst blev den til sang.

Hvad var det her? Jeg satte mig op. Sorte og Susanna rystede over hele kroppen; eller var det mig selv? Drømte jeg, eller var det virkeligt? Jeg kiggede hen på store stærke Isak, hvis hænder tit havde givet mig hårde slag på mine kinder. Ham var jeg bange for. Nu sad han selv med skrækken malet i ansigtet og klam-

rede sig til gamle Salomon, som om han kunne hente mod hos ham. Ingen af dem sagde noget.

Og så mærkede jeg duften af det blødeste, friskeste, grønneste forår. Jeg kiggede på lyset foran os: Mennesker, der ikke stod på jorden, de havde vinger, de svævede, fløj så langt øjet rakte, mens de sang »Ære være Gud i det højeste og fred på jorden i mennesker, der har hans velbehag«. Det var så smukt. Men jeg blev også lidt bange, for det var også det mærkeligste, jeg nogensinde havde set. Det var så svært at tro sine egne øjne og ører. Hvad var det, en stemme sagde? At »en frelser var født os?«

Jeg ved ikke engang, hvad en frelser er, og jeg sad vist

med åben mund af forundring. Jeg kunne slet ikke lade være med at stirre på alt det, der skete, selv om min mor siger, at det ikke er pænt at stirre. Det er ikke noget pæne drenge gør, men jeg er jo også kun en hyrdedreng.

Pludselig mærkede jeg, at min ene kind blev brændende varm. Jeg vendte mig om, og midt i det hele stod en af dem med vingerne og lyset og sangen. »Kom, David,« sagde han. Jeg stirrede vist stadig, og så kendte han endda mit navn. »Hvem ... mig?« »Ja, dig!« »Jamen jeg er jo bare en hyrdedreng – den, de andre hundser med. Den, der skal gøre alt det, de andre ikke gider og den, der kommer sidst til alting, fordi mine ben er så korte.«

»Netop derfor skal du først se det, jeg vil vise jer.«

Vi gik. Sorte og Susanna sprang afsted, de andre kom bagefter, og lyset fulgte os lige til Hr. Abrahams stald.

Jeg kender den skam godt. Vi plejer at søge ly dér, når vejret er for slemt. Derinde var der varmt og godt. Dyrene stod derinde og gumlede så roligt, men Sorte og Susanna blev nu stående lidt forskræmte på dørtærskelen.

Der var også mennesker derinde, og midt i dyrenes hø lå et lille barn. Det måtte være født for ganske nylig. Jeg kan nemlig godt se, når børn lige er født, det har jeg set så tit derhjemme, selv om de fleste er døde.

Ham her han så nu livskraftig nok ud, han var vist ikke

sådan at få bugt med. Englen havde jo også sagt, at han var født for alle mennesker.

Jeg strøg ham over hans dunede, lille hoved. Pludselig kunne jeg se, hvor snavset min hånd var mod hans fine hud.

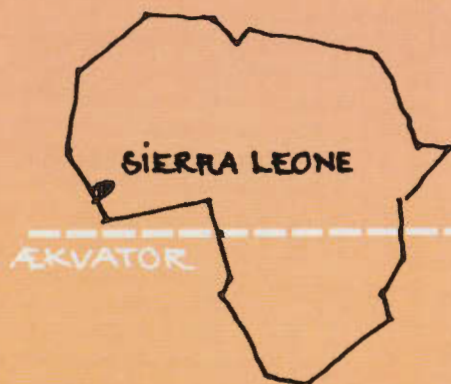
Det lille barns mor så ud, som om hun var træt. Hun havde jo også lige født ham. Hun lignede min egen mor, og jeg længtes. Da var det, at hun bøjede sig ned over mig og kyssede mig. Jeg kunne mærke, at mine ører blev helt røde, men det var nu rart alligevel.

Så hviskede hun til mig, at jeg aldrig måtte glemme det, jeg oplevede her i nat. Hvis jeg engang imellem frøs eller var ked af det og længtes, så skulle jeg bare tænke på hendes lille søn, for han var kommet til verden for min skyld. Gud havde selv sørget for det.

Der er altså noget, der også er for min skyld, selv om jeg kun er en hyrdedreng? Glæden til alle mennesker er også min! Mon ikke jeg snart kan sove, selv om det er svært? Nu har jeg fået varmen. Sorte og Susanna sover. Jeg kan høre det, når de trækker vejret, dybt og roligt.

Det, der er sket her i nat, det vil jeg huske altid. Jeg vil nok komme til at opleve meget i mit liv, sikkert også meget, jeg vil glemme hurtigt igen, men det her ...! Ingen glæde kan være større end det, og jeg tror heller ikke, at nogen sorg kan slukke det lys, Gud har tændt i mit liv – i alle menneskers liv – her i nat, heller ikke selvom bålet igen brænder ned.

Juleaften i 36° varme

Familien Ramskov, Mette 5 år, Tine 7 år, Bente og Frank, har i et år været med i et projekt for spejderne i Sierra Leone. Her fortæller de om en juleaften i Afrika, som de aldrig vil glemme. Frank fortæller:

Inden vi tog til Afrika, havde vi som forældre spekuleret: Hvordan holder vi skole for Tine og Mette? Hvordan klarer vi det varme klima? Hvor meget kommer vi til at savne Danmark? Hvordan holder vi mon juleaften?

Vi besluttede at tage lidt juleri med i vores tætpakkede kuffert. Det blev til en pose med byggeklodser til hver af pigerne, en julekalender, julelys samt rødt og hvidt papir til juleklip.

Da vi nåede 1. december, hængte vi julekalenderen op i køkkenet. Som forældre var vi sikre på, at Tine og Mette ville stå ekstra tidligt op for at åbne den første låge. Men ak, de sov til klokken 7.30, som de plejede. De tænkte ikke over, at julen var på vej. Der var jo intet som mindede om

december og den tilstundende højtid. Julevejret var der ikke – der var 30-38° i skyggen, og så er det altså for varmt til at tænke på sne og julemand.

Hele måneden igennem var der intet, der mindede os om julen. Ingen julekalender i TV. Ingen morgennisser i radioen. I øvrigt slet ingen TV.

I hovedstaden, Freetown, var der ingen juleguirlander, ingen nisseorkestre, ingen juletræer og ingen julemænd i de store forretninger. Det eneste, der mindede os om julen, var to plastic-juletræer. I en enkelt kirke spillede man et kassettebånd, så de, der ville be' en stille bøn, fik nogle julesalmer med i tilgift.

Lidt julestemning havde vi dog derhjemme om aftenen, når vi læste i petroleumslampens skær.

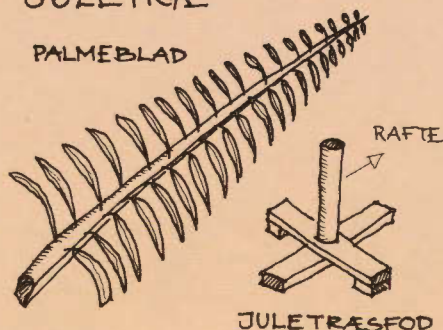
Så kom juleaftensdag. Vi hentede post, og der var heldigvis breve fra Danmark. Dernæst kørte vi på besøg hos danske venner for at ønske glædelig jul.

Endelig havde vi lyst til et julebad. Det fik vi på Atlanterhavskysten ved Freetown, hvor badevandet var 25°. Det nød vi alle fire!

Klokken var 16.00, og vi kørte hjem til vores hus i den grønne bush, 25 km fra Freetown. Her delte vi os i to hold. Bente og Mette skulle lave julemiddagen, mens Tine og jeg skulle konstruere et juletræ.

Julemåltidet bestod af flæskkesteg og risengrød. Det var den eneste flæskkesteg, vi smagte det år, vi tilbragte i Sierra Leone. Sovsen blev hvid, da vi ikke kunne skaffe kulør. Kartofler kunne vi til

HJEMMELAVET JULETRÆ

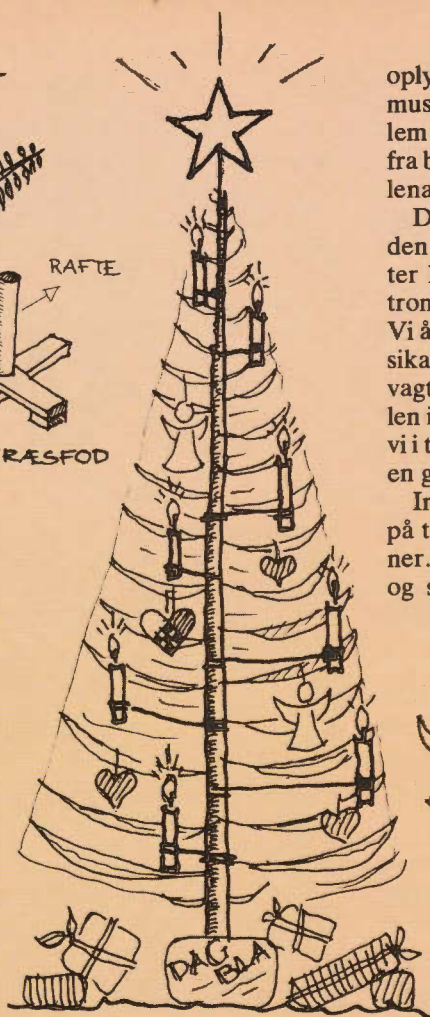

gængæld købe til 500 kr. pr. sæk! Rødkål måtte vi undvære. Risengrød blev kogt. Der kom ikke flødeskum i, da piskefløde ikke kan købes. Erstatning for mandelen blev en hvid forvandlingskugle.

Juletræet blev fremstillet, som skitserne viser. Palmebladene blev hentet af vores vagtmand 10 m oppe i en oliepalme. De blev bundet på en rafte i juletræs fod. Dernæst blev træet klippet til, så det fik form som et »rigtigt« juletræ. Lyseholderne formede vi i ståltråd med en knibtang. Sluttelig klippede hele familien julepynt og kom lidt i julestemning, inden de få gaver, vi havde, blev lagt under juletræet.

Endelig kunne vi sætte os til bordet sammen med Hanne, vores danske kollega. Det var en middag, der skabte en afveksling i rækken af måltider med ris og ris og ris og ris. En lille mandelgave var der selvfølgelig også – den var en sjældenhed – en pose slik!

Efter julemåltidet dansede vi om juletræet. Da julelysene havde været tændt et lille

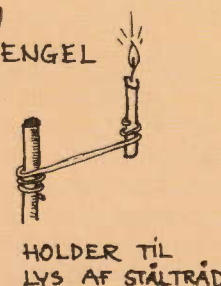

oplyst af stearinlys. Ud over musikken kunne vi ind imellem høre cikadernes julesang fra bushen. En smuk, stille julenatsgudstjeneste.

Det blev over midnat, inden vi nåede hjem. 5 min. efter lød der pludselig sang og trommemusik fra terrassen. Vi åbnede døren og så, at musikanterne var projektets to vagtmænd, som ville synge julen ind for os. Det indslag nød vi i tropenatten, og de fik hver en gave i anledning af julen.

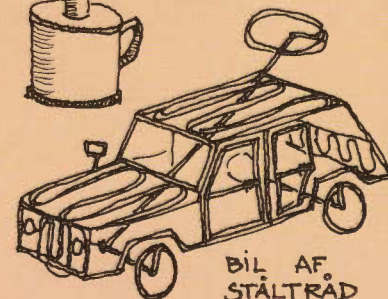
Inden vi gik i seng, så vi op på tropehimmels mange stjerner. Her fandt vi Cassiopeia og sendte med den som reflektor ønsket til alle i Danmark om en

GLÆDELIG JUL.

JULEGAVER

PETROLEUMSLAMPE
FREMSTILLET AF
EN KONSERVESDÅSE

stykke tid, var der 36° i stuen. Julesalmer blev sunget. Gaverne blev pakket ud. Juleknas og småkager til alle. Alt blev nydt i små-bidder! Aftens højdepunkt var oplæsning af julebrevene fra familie og venner i Danmark. Specielt den aften sendte vi lange tanker til alle.

Kl. 23.00 kørte vi til midnatsgudstjeneste i en landsbykirke. Kirkerummet var meget stemningsfuldt og kun

Stormfloden

Af Ellen Leonhardt Illustreret af Stinne Teglhøus

Lørdag den 3. januar 1976 blev den sønderjyske vestkyst ramt af en voldsom storm, der fik vandstanden i Vadehavet til at stige faretruende. Et lavtryk ved Island bevægede sig om morgenen mod sydøst, og samtidig var det nymåne og springflod. Da varm- og koldfronten mødtes, opstod en orkan, vandstanden blev ved med at stige, og en katastrofe frygtedes.

Digerne var gamle og svage. I mange år havde man i Folketinget talt om at bygge et nyt dige, men sagen trak ud, og da katastrofen kom, lå landet mod vest næsten ubeskyttet hen.

I et sommerhus på Rømø havde en familie fra Sjælland, mor, far og de 11-årige tvillinger Tina og Niels tilbragt jul og nytår, og den lørdag var deres sidste på øen. Om mor-

genen blev Tina vækket af stormen. Hun lå og lyttede, så dunkede hun på køjebunden over sig, hvor Niels lå og sov. Han stak hovedet ud over kanten og spurgte: »Hvad er der?«

»Hør, hvor det stormer!«

»Ja, hvad så?« Han trak gardinet til side og kiggede ud i halvmørket.

»Tænk, hvis det bliver stormflod?«

»Det kunne da være spændende,« sagde Niels. »Men vi skal jo hjem i dag.«

»Spændende!« Tina gyste. »En stormflod er forfærdelig. Kan du huske, hvad han fortalte os, ham vi køber æg ved? Han sagde, at engang i en stormflod druknede over seks tusinde personer, og at en ø forsvandt i havet, men når man sejler hen over stedet, kan man den dag i dag høre

kirkeklokker ringe dernede fra dybet.«

»Jamen, Tina, det skete for fem hundrede år siden. Det sker ikke igen. Nu har man diger til at beskytte landet.«

»Tror du ikke?« Tina så ud på de svajende fyrretræer og var ikke helt rolig ved den forklaring. Langt borte hørtes havets brølen.

»Hør, hvor havet larmer!« Niels sprang ned fra overkøjen og sagde ivrigt: »Lad os gå til Lakolk og se på vandet.«

»I den storm? Det tør jeg ikke, og vi må heller ikke for Far og Mor.«

»Jo, nu har vi endelig chancen for at opleve noget spændende. Vi vækker dem ikke, vi går bare. Vi er tilbage, inden de vågner.«

De klædte sig på og listede gennem stuen forbi det andet køjerum, hvor forældrene sov. I entreen tog de støvler og overtøj på og åbnede så døren. Sikke et uvejr! De måtte presse sig ud af døren, der faldt i med et brag. Foroverbøjjet og pustende kæmpede de sig frem mod stormen.

Havet buldrede gennem stormens hvinen. De kunne ikke tale sammen, men tog hinanden i hånden, det føltes så trygt. Da de nåede den lille sommerhusby, så de, at klitterne, der havde ligget som en skærmende vold ud til stranden, var skyllet væk. De stred sig op til et højtliggende hus, hvor de kunne se ned over stranden, og Tinas hjerte hoppede af skræk.

Havet, der ellers lå fire km fra klitrækken, lå nu lige foran hende og sendte kæmpebøl-

ger ind mellem husene, de rev alt med sig, som ikke var naglet fast. Læskærme af glas og træ væltede som korthuse og skyllede væk. Tina pressede armene om en flagstang for at holde sig oprejst i stormen, og hun mærkede de tunge kast fra stangens top gennem sin krop. Niels holdt om en planke på terrassen. Det var resten af en læskærm.

I nabohuset var væggen styrtet om, og de kunne se lige ind i stuen. Vandet skyllede ind og tog nogle stole med ud gennem hullet. De blev straks slået til pindebrænde. Det frådende hav gjorde Tina bange. Hun råbte til Niels, at hun ville hjem, men han kunne ikke høre, hvad hun sagde, og kom over til hende.

»Jeg vil hjem,« skreg hun ind i hans øre, og han nikkede

og trak hende med ned til vejen. Nu fik de stormen bagpå og måtte næsten løbe.

Turen havde taget lang tid, og forældrene var både vrede og lettede, da de nåede hjem. Hvordan kunne de dog finde på at gå ud i det vejr? Da de gik til bords, sagde moderen irriteret: »Vi kan ikke engang lave en kop kaffe; elektriciteten er væk. Ingen strøm, ingen varme, ingenting fungerer i den forbistrede storm.«

Da børnene fortalte, hvad de havde set ved Lakolk, blev forældrene meget rystede, og faderen foreslog, at de pakede med det samme og tog af sted, inden det blev værre. Alle hjalp til, og endelig var det sidste lagt i bagagerummet, huset låset og nøglen hængt på det aftalte sted til ejeren. Stormen rasede om

huset, og netop som de ville sætte sig ind i bilen, kom et stormkast, som nær havde væltet dem.

»Se der!« råbte Niels og pegede på nabohuset. De så taget blive løftet i vejret og sat på plads igen, men nu var det drejet en kvart omgang og sad som et skævt låg på en æske. Og så kom vandet strømmende ind over deres fødder i en lang, sikkende bølge.

Moderen stod som lammet, så udbrød hun: »Lad os komme væk. Omgående!« Faderen hjalp hende ind på forsædet og holdt døren, mens tvillingerne sprang ind på bagsædet. Da bilen kørte væk, var det sidste, de så, det snavsede, gulbrune vand, der nu havde nået husets dør – med alt muligt svømmende ovenpå, græs, marehalm, papir og plastik-affald.

Bilen kørte langsomt gennem vandet, og lidt efter var de på landevejen, som lå højere og var tør – endnu. »Heldigvis tankede jeg op i går, det skal vi ikke spille tiden på,« sagde faderen og åbnede for radioen, og nu hørte de om den katastrofe, der havde ramt den jyske vestkyst.

»Området fra grænsen til Ribe er i alarmtilstand,« sagde speakeren. »Tyve tusind personer fra Tøndermarsken, Tønder by og de lave områder ved Ribe bliver i øjeblikket evakueret. Sygehuse og plejehjem er rømmet, to-ogtyve ambulancer kører uafbrudt, og civilforsvaret, militæret, hjemmeforsvaret og de frivillige brandværn gør sammen med politiet en stor indsats i redningsarbejdet. Høj-

vandet indtræder ved 16-tiden, og hvis stormen fortsætter, kan det forventes, at vandet går over digerne og sætter et stort område under vand. Højeste vandstand målt ved Højer sluse er nu 4,88 m over dagligt vande. Det betyder, at der i Tønder by i tilfælde af digebrud vil stå vand fire meter højt i nogle gader.»

De så forfærdet på hinanden, og Tina hviskede til Niels: »Du ville gerne opleve en stormflod. Her har du den!«

Speakeren meddelte, at Rømø var uden forbindelse med fastlandet, fordi telefonen var afbrudt, og der var brud på dæmningen flere steder.

»Det var værre,« sagde faderen betænkelig, og da de kom forbi købmanden, kørte han ind og parkerede. »Jeg vil lige høre, hvad der er sket.«

Radioen berettede videre om væltede træer, nedstyrtede gavle og om Esbjerg havn, hvor hundredvis af biler var oversvømmet, om at der syd for grænsen var digebrud, samt at vandet i flere gårde i Ballum stod over 1 meter højt i stuehuse og stalde.

Faderen kom ud og slukkede for radioen. »De rådede os fra at køre over dæmningen, men vi kører lige op og ser på sagerne.«

»Vi har jo ingen steder at være, vi er nødt til at tage hjem,« sagde moderen bekymret, og Tina udbrød: »Jeg gider i hvert fald ikke være her, hvis øen bliver oversvømmet.«

»De sagde derinde, at elleve fartøjer er sunket i Havneby.«

»Og besætningerne? Er de druknet?«

»Nej, de kom ingenting til. Men tænk jer, elleve fiskefartøjer er sunket, fem slynget op på kajen af stormfloden og en tung kutter på 70 ton sat op på en bådebro. Er det ikke fantastisk?«

Jo, det var det, men sandelig også uhyggeligt. De kørte

sted at bo, skal vi nok sørge for jer, men I må vente med at køre over, til stormen er forbi.«

Faderen gentog: »Vi er altså nødt til at køre hjem.« De ord skulle han siden bitterligt fortryde.

»Der er brud ca. 3 km herfra. Det bliver på eget ansvar, hvis du kører. Vi kan ikke

højre side. Her var ingen læ, stormen kom med en frygtelig kraft, og bilen hoppede frem i stød, mens vandet piskede ind over kørebanerne. »Du godeste,« sagde faderen, »det er værre, end jeg troede. Men jeg kan da ikke se brud nogen steder.«

»Han sagde, det var 3 km ude,« svarede Niels.

langsomt videre. Hvis farten kom over 30 km i timen, var bilen umulig at styre. Ved opkørslen til den 10 km lange dæmning blev de standset af en mand og vinket ind til siden. Faderen rullede vinduet ned for at høre, hvad han ville, og bilen rystede voldsomt af det vindstød, der fløj ind til dem.

»I må vende om. I kan ikke komme over dæmningen,« sagde han.

»Vi skal hjem i dag. Vi har langt at køre.«

»Dæmningen er så hårdt skadet, at det er risikabelt at køre på den. Hvis I mangler et

komme ud og hjælpe dig, hvis du sidder fast.« Han fik travlt, da en lastbil med sandsække netop stoppede op, og trådte over til den. Efter lastbilen kom en personbil med mænd i uniformer. Manden snakkede med chaufføren, enkelte ord fløj med vinden over til dem, og inden vinduet blev lukket, havde de opfattet, at der var brud to steder på Juvrediget.

»Så kommer vandet altså også ind fra den side,« sagde faderen sammenbidt. »Lad os komme af sted.«

De kørte op på dæmningen, og her var stormen så voldsom, at bilen blev presset ud i

De så bagenden af en bil langt ude, og moderen sagde oplivet: »Der er flere end os, der kører over. Se der, der er en bil foran os.« Men da de kom derhen, var det en forladt bil, og Tina sagde med spag stemme: »Far, skal vi ikke vende om? Jeg er bange.«

»Nu er vi ude i det, nu vil vi også over,« svarede hendes far. Han havde fundet rytmen mod den hårde storm fra nordvest, men pludselig væltede en kaskade af havvand ind over dem. De kunne intet se, men hørte sten og vand falde på biltaget med hårde

smæld. Endnu en forladt bil dukkede op; den sad fast i autoværnet, og faderen bed tænderne sammen ved synet. Nu var de ved brudstedet. Her var den nordlige kørebane revet op, cementblokke stod på højkant, og jorden under kørebanen var skredet ud i store kratere.

En ny styrt sø skyllede ind over dem, motoren hakkede og gik i stå, og først efter flere nervepirrende minutter fik faderen den startet igen. Tina var bange, og Niels så beklemmt ud. Igen en styrt sø, og igen raslede sten ned over bilen. Nogle af dem var store, men blev som lette tennisbolde kastet op i luften. De åndede lettet op, da de igen kunne se ud af ruderne, men så gik bilen i stå for anden gang. Motoren hostede sygt og døde efter hvert startforsøg.

»Den er nok druknet, Far,« sagde Niels. »Tæl til ti og prøv igen!«

Faderen talte langsomt til ti og prøvede, og nu lykkedes det. Nu havde de kørt fem km og var halvvejs, nu kunne der kun være tale om at fortsætte fremad. Vandet skyllede stadig ind over dem, og hele tiden måtte de vige uden om brudstykkerne fra den ødelagte kørebane.

»Sikke et hul der til venstre,« råbte faderen, og i samme nu kom en ny flodbølge ind over dem, den værste af dem alle. Bilen slingrede, blev løftet op og sat ned igen, kurede ind i autoværnet, og motoren satte ud for tredje gang. »Pyha,« mumlede faderen, da han igen kunne se ud

af forruden. Han talte til ti og drejede startnøglen. Intet skete. Han prøvede mange gange, men den var død. Ti minutter efter gentoges det hele, mens alle fire sad tavse og ventede på underet. Men bilen startede ikke mere. De så på hinanden, ingen sagde noget.

En ny styrt sø kom bragende, drejede bilen væk fra autoværnet, men i næste nu hamrede højre forskærm påny ind i det. »Nu er den side af bilen snart ødelagt,« konstaterede Niels.

»Og hvad så?« svarede Tina. »Det betyder jo ingenting, for vi kommer alligevel ikke levende fra det her. Om lidt kaster stormen os over autoværnet, og så drukner vi alle sammen.«

Niels så forfærdet på hende. »Nej, det er ikke sandt, vel Far og Mor? Vi kan ikke drukne i den smule vand her, vel?«

Forældrene vendte sig om, men ingen af dem sagde noget. På en eller anden måde sad de pludselig og holdt hinanden i hænderne og så på hinanden med bange, ulykkelige øjne. Hvad var det, der skete med dem her i stormfloden? Hvordan skulle de redde livet? Det dejlige liv!

Kulden bredte sig, mens de ventede – ventede, og stadig holdt de om hverandre og så fra den ene til den anden. Så råbte Niels: »Der kommer en bil langt bagude, se bare. Vi er reddet.«

Og ganske rigtigt. En arbejdsvogn fra Højspændings-

værket Sønderjylland Vest kørte op ved siden af dem og standsede. EASV stod der på bilen. En mand i orange uniform rullede vinduet ned, og faderen skyndte sig at gøre det samme. Nu, i læ af den store vogn, var det ingen sag.

»Har I problemer?« spurgte manden, og faderens stemme knækkede over, da han svarede: »Om vi har? Vi troede, vores sidste time var kommet.«

»Bare rolig, vi tager jer med til Skærbæk. Bilen må blive stående.«

De blev svøbt ind i presenninger og bundet fast på det åbne lad mellem kran og stiger, og så gik det ind mod fastlandet. Livet havde de fået foræret for anden gang.

Efter den værste stormflodskatastrofe i hundrede år var det næste dag stille vejr med et fint lag sne overalt. Om formiddagen hentede de bilen, som Falck havde slæbt ind fra dæmningen sammen med de andre havarerende vogne. Den kunne efter et grundigt eftersyn igen starte, men var ikke køn at se på. Højre forskærm krøllet, lygten smadret og taget skrammet af stenkast, men den kunne køre, og det var det vigtigste.

Det var søndag, og da de startede hjemad, begyndte kirkeklokkerne at ringe til højmesse. Moderen, der sad ved rattet, vendte pludselig bilen og drejede hen til kirken. »På sådan en dejlig dag og især efter den skrækelige tur i går, tror jeg, vi vil gå i kirke,« sagde hun.

Og ingen modsagde hende.

Nisser og andet i skoven

Fortalt af skovfoged B.S. Knudsen. Foto: Bert Wiklund

Ude i skoven bor nisserne eller gør de?

Ja, for vore forfædre var der ingen tvivl: nisserne boede i kæmpehøjene i skoven, på marken og i heden. Nogle havde endda været så heldige at se, når nisserne holdt fest. Så løftede kæmpehøjen sig på ildsøjler, og man kunne se beboerne feste og danse.

De nisser, der her er tale om, er en gren af den store gruppe underjordiske – vætter – som fandtes overalt. At nissen så senere er blevet reduceret til kravlenisse og håndlanger for julemanden,

er en anden sag. De rigtige nisser var forfædrene, der levede videre under jorden – og på jorden.

Det svenske navn for nisse er »tomte«. En tomt er et jordstykke – en grund – og der bor tomterne. Det danske navn er kælenavn for Niels. Ligesom alle soldater hed Jens, hed en gammelfar – en bedstefar – altid Niels. Deraf »nisse«.

Går I i skoven i julen, er det et forsøg værd at finde nogle gravhøje og prøve at få et glimt af nissen at se. Skulle dette mislykkes, er det at

finde gravhøjen alligevel umagen værd. Der findes i Danmark omkring 25.000 gravhøje. De er forskellige og tilhører en række forskellige perioder, fra tidlig stenalder over bronzealder og jernalder til vikingetid.

Men der er andet at se i skoven ved vintertide end nisser og gravhøje. Her ved juletid er interessen for juletræer og gran- og fyrregrene stor. Der er vi heldige her til lands, for i vore skove findes mange forskellige nåletræer – flere forskellige end i noget andet land i verden. Og hvorfor mon det?

Jo, det hænger sammen med vor historie. For godt og vel 200 år siden var skoven ødelagt og næsten udryddet. Af de skove, der for 6000 år siden dækkede landet fra kyst til kyst, var der i midten af 1700-tallet kun spredte skovrester tilbage. Det var alvorligt, for træ var uundværligt. Det blev brugt til huse, til skibe, til møller og til meget andet. Man brugte også træ til opvarmning – det var den eneste varmekilde, man havde på den tid.

Da den enevældige konge fik at vide, at der var fare for brændemangel, tog man fat om problemet. En dygtig forstmand fra et af de tyske lande – V. Langer hed han – blev indkaldt som specialist. Han tog fat med stor energi. De skovrester, der endnustod tilbage, bestod af *bøg* og *eg* og nogle få andre træarter. Der var næsten ingen *nåletræer* tilbage, så derfor indførte V. Langer nåletræer til Danmark. Af de plantninger, der blev anlagt dengang, er kun

enkelte træer tilbage. Nogle står ved Dyrehavsbakken nord for København, og nogle kæmpeædelgraner står vist endnu ved Furesøen.

Men det var på de jyske heder, at nåletræerne fik den største betydning. I 1788 anlagde man den første *hedeplantage* ved Stendalgård syd for Viborg, og siden er det gået godt fremad med skovene i Danmark. Fra at 4 % af landets areal var dækket med kummerlige skove, nærmer vi os nu til 12 % skove. I dag er

vore skove velpassede og højtydende.

Det er spændende at gå på opdagelse i skoven.

Få fat i en håndbog (f.eks. »Træer og buske i skov og hegn«) og sæt jer for at lære mindst 10 forskellige nåletræer at kende inden juleferien er forbi.

Hilsen fra skovmanden

P.S. Hvis I vil gøre jer håb om at se en skovnis, må I færdes meget, meget stille.

Folkestuen

Af Lars Holmgaard Jørgensen.

Illustreret af Benny Dahl Hansen

Karlene trissede over den frostglitrende gårdsplads. Sneen havde ligget så længe, at karlenes træsko havde trampet en sti af fast is hen til folkestuens kælderdør.

Store Niels var ved at glide, og Gammel Jep grinede højlydt.

»Den der falder tungt, falder hårdt,« smiskede han. Niels gryntede.

Mændene masede sig ind ad døren og fandt deres pladser på bænken ved langbordet. Janus tog sin ske ned fra bjælken over bordet og tørrede den en gang i armhulen.

»Hvad bliver der af grøden?« spurgte han surt og så på Ane, som stod lænet op ad dørkarmen ind til stegerset. »Den kommer først på bordet, når den nye karl er kommet,« svarede Ane. »Det er Gabrielsens ordre.«

Store Niels snød næsen og tørrede fingrene af i bukserne.

»Sig til Gabrielsen, at vi har arbejdet for føden, og vi plejer at få mad til tiden, når vi passer det, vi skal,« sagde han surt. »Hvis du ikke havde jaget Jens Peter af gårde allerede fjorten dage efter skiftedag, havde du ikke behøvet at sidde der og vente,« sagde Ane. »Så det er såmænd din egen skyld.«

Store Niels fnøs og satte albuerne i bordet. Peter Firfin-

ger mumlede et eller andet og sendte ham et surt blik. Store Niels kiggede op. »Ville du noget, Peter?« spurgte han truende.

Peter kiggede ned i bordet og gned sig om hagen. Gammel Jep smiskede tandløst: »Han ville nok gerne æde, lige som vi andre, vil jeg tro. Men vi må vente, må vi. Fordi Store Niels igen skulle vise at ...«

Niels røg op og langede en kæmpegrab over bordet og halede Gammel Jep ind over pladen. »Vise hvad, din tandløse gamle harve?« hvædede han. »Slip ham,« råbte Peter.

Niels vendte sig mod Peter og slap den gamle og skubbede ham tilbage på bænken. »Jeg troede, vi to fik snakket færdig efter høstfesten i sommer, bette Peter,« sagde han

dæmpet. »Men der er måske noget, vi har glemt? Måske kan vi lige nå det, inden grøden kommer på bordet?« Peter rykkede sig uroligt på bænken.

»Jeg vil ikke slås med dig,« mumlede han. »Men du behøver da ikke være grov over for en gammel mand som Jep ...«

»Vor Herre bevares,« lød det hånligt fra Ane. »Måske skulle vi skiftes til at sige til Niels hver morgen efter davre, at han sørme godt nok er den største og stærkeste karl i miles omkreds. Så kunne det være, han ikke hele tiden behøvede at vise det.«

Niels blev en anelse rød i ansigtet og satte sig tøvende. Nogle af karlene fnisede lidt og kiggede til hinanden. »Det er bare mærkeligt, at han altid

skal vise det overfor folk, som han er sikker på at kunne tryne,« sagde Signe og stillede sig op ved siden af Ane. »Synes du ikke, det var umanerligt flot klaret af ham, at han kunne klare ham Jens Peter så hurtigt? Hvor gammel var han? Fjorten år?«

Karlene grinede. Niels så lidt usikkert rundt på dem. Så knaldede han en kæmpenæve i bordet.

»Knejten var møjbeskidt og ville ikke vaske sig, og han troede, han skulle dele seng med mig,« råbte han.

»Det var Gabrielsen, der sagde, han skulle sove i din seng,« sagde Ane. »Og forresten lugter du heller ikke for godt selv. Har du lagt mærke til, som køerne rynker på mullen, når han kommer ind i stalden, Signe?«

Signe slog en skraldlatter op.

»Der var heller ikke plads til både ham og mig i sengen,« mumlede Niels. »Man kan vel ikke gøre for, at man er lidt bredskuldret?«

Ane sukkede: »Nu begynder han igen.«

Pludseligt skramlede det ved døren ind til folkestuen, og folk tav. Hr. Gabrielsen trådte ind og så rundt på karlene. Janus skyndte sig at stryge huen af hovedet.

»Godaften i stuen,« sagde Gabrielsen. »Som I ved, har jeg nu måttet skaffe mig en ny karl til gården i utide. Det var ikke nemt, men det lykkedes da med Guds hjælp. Han hedder Thorkild, og, æh ... han er lidt ... lidt tungnem, men han skulle være skikkelig nok. Behandl ham nu ordentligt, selv om han ikke er som I andre. Det gælder Jer alle sammen, men nok især dig, Niels Jenssøn. Jeg ville nødig ud og lede efter endnu en mand, hvis du forstår, hvad jeg mener.«

Niels så ned i bordet. Hans kæmpenæver var knyttede, og hans kæbemuskler arbejdede.

»Med hensyn til sovepladser, så overtager Thorkild din seng, Niels. Du rykker over og deler med Kåre i hans seng. Han fylder ikke så meget, så der kan I nok være begge to,« fortsatte Gabrielsen.

Niels løftede hurtigt øjnene, og en mumlen gik bordet rundt.

Kåre så mildest talt rædselsslagen ud. »Men ...« begyndte han, og Gabrielsen løftede hånden.

»Kåre kommer til mig, hvis der bliver det mindste med Niels,« sagde han. »Mon ikke Niels skulle tænke lidt på, hvad jeg skal skrive i skudsmål-bogen, når han engang skifter plads?«

Hr. Gabrielsen trådte et skridt ind i folkestuen. »Kom nærmere, Thorkild, og hils på,« kaldte han.

Ind trådte en kæmpe på omkring de tredive år. Signe gav et gisp og tog sig til halsen. Der blev dødsstille i stuen. Alle stirrede på manden. Han var så høj, at han måtte stå krumbøjjet for overhovedet at få plads under loftet.

Gammel Jep gav et klemt fra sig og så henrykt på Niels.

»Tag ham ud i gården og giv ham et lag tærsk,« foreslog han grinende og klappede i sine gamle, rynkede hænder.

»Du kan sitte her ved siden af mig, Thorkild,« ivrede han videre og gjorde plads på bænken.

Thorkild satte sig uden et ord og tog imod den ske, Ane rakte ham, da grøden kom på bordet. Karlene rakte til, og skottede ind imellem til den nye karl. Hans grove ansigt var ubarberet, og hans sorte, stride hår var stift og snavset. Han løftede ikke blikket, mens han spiste.

»Hvor kommer sådan en karl så fra?« smaskede Gammel Jep og puffede gemytligt til Thorkild. Han svarede ikke. »Det må være langvejs fra, i allefald,« friturede Jep videre. »Jeg mindes ikke at have set eller hørt om så voksen en mand her på egnen ...«

Thorkild holdt op med at spise. Han tørrede sin ske af i

ærmet og rakte den, uden at rejse sig, op på et søm i bjælken over bordet. Så samlede han hænderne i skødet og så tomt frem for sig.

»Jeg ligger inderst,« snerrede Store Niels, og Kåre måtte en tur ud på det kolde gulv. Da Niels lagde sig til rette, kravlede han forsigtigt ned i sengen og trak en smule af skindtæppet over sig. »Lig stille, for hulen,« vrissede Niels og trak i tæppet.

Kåre lå stiv som en pind og prøvede at undgå at røre ved Niels. I mørket kunne han skimte Thorkilds store skikkelse i den alt for lille seng, som hidtil havde været Store Niels'. Han var åbenbart vant til trange kår, for en kraftig snorken fortalte, at han allerede sov.

Hr. Gabrielsen gik langsomt langs rækken af karle og udelte dagens arbejdsordrer. Han stoppede ved Thorkild: »Du kan gå med Gammel Jep og Niels i hestestalden. Når I har muget ud og fodret af, kan I gøre kørehestene klar. Tag de to brune. De er bedst til kanen.«

Gammel Jep fulgte i hælene på Niels, og Thorkild traskede efter over mod stalden. »Herskabet skal have julegæster fra hovedstaden,« fortalte Jep. »De kommer i dag over middag. Fine folk, kan du tro. Hr. Gabrielsens bror er prokurator eller sådan noget inde i Kongens København.«

Han skottede til Thorkild, som ingenting sagde. Inde i stalden fordelte Store Niels

med myndig stemme arbejdet imellem dem, og mændene begyndte at muge ud. Thorkild arbejdede hurtigt og støt og var snart færdig med de båse, Niels havde tildelt ham. Han stoppede og så spørgende på Store Niels, der smilede svagt: »Ja, arbejde kan du. Tag du bare et par af mine båse også.«

Thorkild fattede om greben og trådte op i båsen lige for. »Hov, stop,« råbte Gammel Jep. »Samson dér skal du nok holde dig fra. Han er vild og balstyrliksk. Det er kun Store Niels, der kan komme til ham.«

Niels stoppede arbejdet i den bås, han var ved, og gik ud på mellemgangen. Med et tilfreds smil gjorde han tegn til Thorkild, at han skulle flytte sig.

»Nu skal du se, hvordan Samson skal klare,« sagde han og smøgede ærmerne op. Han spyttede i næverne og gav den store hingst et klap på bagfjerdingen. »Hum dig, Samson,« råbte han.

Hingsten rørte uroligt på sig, men flyttede sig ikke.

»Ja, han er en ren satan, ham Samson,« sagde Gammel Jep og skottede til Thorkild. »Men Niels, han kan styre ham, det må man lade ham.«

Niels slog hårdt til hesten og masede sig ind i båsen. Samson lagde ørerne tilbage og slog med hovedet.

»Kan du så opføre dig ordentligt,« råbte Niels og slog til den med greben. Hesten prustede og sparkede bagud. Niels råbte op igen og slog med knytnæve på dens hals og prøvede at komme til at skrabe i møget med greben.

Pludselig slog Samson voldsomt med hovedet og sparkede ud med begge bagben. Gammel Jep trådte et par skridt tilbage og tog Thorkild i armen. »Så vild plejer han lig godt ikke at være,« mumlede han nervøst. »Pas hellere på, Thorkild!« Thorkild blev stående. Store Niels var rasende og slog ud efter hingstens mule. Den fór sammen ved slaget og pressede Niels op mod båsvæggen. Samtidigt vendte den hovedet og bed ham i skulderen.

Niels skreg op og prøvede at mase sig under dyrets hals, men hingsten pressede ham så hårdt, at båsen knagede ved det. Gammel Jep rystede over det hele. »Vi må hente hjælp. Den slår ham ihjel,« mumlede han febrilsk og slap sin greb. Han stirrede rædselsslagen på Niels' kogrøde ansigt.

Pludselig trådte Thorkild op i båsen og slog af al kraft hesten med knyttet næve i den del af flanken, der rakte uden for båsen. Hingsten gav et

prust fra sig og rykkede et øjeblik til siden – nok til at Thorkild kunne klemme sig ind mellem den og båsens væg. Han satte begge hænder i hestens side og skubbede så hårdt han kunne. Samson sparkede bagud, og Thorkild benyttede chancen til at presse den helt over til den modsatte båsvæg.

Niels faldt stønnende til gulvet. Hans øjne var blodsprængte og han huggede efter vejret, da han kravlede mellem Thorkilds ben og ud i mellemgangen.

»Jeg siger Jer, så sandt som mit navn er Jeppe Poulsøn: Han kunne ha løftet udyret, hvis han ville! Han reddede Niels' liv,« ivrede Gammel Jep og glemte helt at række til fadet. »Han gik bare ind i båsen og flyttede uhyret, som var det en sæk halm.« Jep så

stolt på Thorkild, som havde han været hans egen søn.

»Er det ikke rigtigt, hvad jeg siger, Niels?« spurgte han.

»Uden Thorkild havde Samson knækket hvert et ribben i din elendige krop.«

Alles øjne hvilede på Niels, som sad og var meget bleg. Det så ud som om det voldte ham smerte bare at nå grødfadet med skeen. »Den satan var nervøs, fordi der var en fremmed i stalden,« stønnede han. »Jeg skal nok lære ham, hvem der bestemmer.«

Han kiggede rundt på de andre karle. De skyndte sig alle at se væk.

»Hører I?« råbte han, men måtte ømme sig ved det. Han sad lidt og kiggede på sin ske. Så smed han den fra sig og forlod bordet.

Over middag kørte Niels ind til havnebyen for at hente her-

skabets julegæster. Hr. Gabrielsen havde godt lagt mærke til, at Niels ikke havde det helt godt, men havde ikke protesteret, da Niels insisterede på at være kusk, som han plejede.

»Han har vel ikke været i klammeri med Thorkild?« Hr. Gabrielsen trak Jep til side. »Åh såmænd nej. Tværtimod, må man sige,« grinede Jep og fortalte herremanden, hvad der var sket. Da hr. Gabrielsen lidt efter var på vej op ad trappen til stuehuset, kom Thorkild gående over gårdspladsen, og hr. Gabrielsen kaldte ham til sig.

Selv om herremanden stod på trappens øverste trin, ragede Thorkild næsten et hoved op over ham.

»Det var godt gjort, Thorkild,« sagde han. Thorkild sagde ingenting. Han så blot frem for sig med sine mørke,

tomme øjne. Herremanden stod lidt og ledte efter ord.

»Ja, det var godt,« sagde han så og åbnede døren.

Alle mand var af hus og stod på række for at modtage her-skabets gæster, da Niels kørte kanen op foran hovedtrap-pen. Karlene strøg huerne, og pigerne nejede og så med store øjne på de fine folk fra København.

»Se de kjoler, de har på!« hviskede Ane til Signe. »Se den lille pige! Hun ligner min-sæl en hel prinsesse. Og para-ly går hun med, selvom det hverken regner eller sner.«

Hr. Gabrielsen og fru- en tog imod på trappen, og damerne og pigen forsvandt indendørs, mens hr. Gabrielsens bror og dennes søn blev stående og snakkede.

Hr. Gabrielsen vinkede Niels hen til trappen. »Min nevø vil gerne have endnu en tur i kanen. Tag og kør ham en tur rundt om søen. Det er en god lille tur,« sagde han.

»Men hestene er trætte,« sagde Niels blegt. »Så tag nogle andre, eller tag den lille kane og spænd en enkelt hest for,« sagde hr. Gabrielsen kort for hovedet. »Eller er det måske Niels, der er træt?« Karlene fnisede højlydt til hinanden.

Niels rettede sig op. »Nej,« sagde han fast. »Jeg er ikke træt. Må jeg selv vælge he- sten?« »Hvad, ja, vælg du bare selv,« sagde hr. Gabriel- sen fraværende og trak sin bror ind af døren.

»Nej, sig det er løgn,« gispede Jep og puffede til Janus, da de kom ud af loen. Niels havde spændt Samson for den lille kane, og den unge herre var ved at sætte sig op. »Niels ... er du gået fra forstanden?« råbte Jep videre.

Niels drejede hovedet. »I skal få at se, hvem der be- stemmer over dyret her,« råbte han. Et enkelt svirp med pisen fik hesten i trav, og ka- nen forsvandt ud af gårds- pladsen.

»Åh, Herreste Gud,« mumlede Gammel Jep. »Samson har aldrig været for en kane før. Det ender galt, det ender galt.«

Thorkild dukkede op bag dem. »Så du det?« spurgte Jep. »Han tog sågu' Samson, den idiot.«

Thorkild sagde ingenting og intet i hans ansigt røbede, hvad han tænkte, hvis han overhovedet tænkte noget som helst.

»Åh, dit store skrummel. Hvad er der med dig? Hvorfor siger du aldrig noget? Er du døv, eller har de skåret tun- gen af dig, hvor du kommer fra?« råbte han irriteret.

Thorkild reagerede ikke. Han stirrede tavs ud i luften.

»Gå ind og find din plejl,« råbte Jep og sparkede vredt til Thorkilds ben. Thorkild rørte sig ikke, men pludselig var det som om, der var en anelse liv i hans øjne. En hest vrinskede vildt et stykke borte. Jep løb et par skridt ud på gårdsplad- sen. »Åh nej ...« råbte han. »Det er Samson. Jeg kan høre det. Han er vild. De kommer denne vej.« Han pegede nedad vejen mod søen.

Samson kom stormende med kanen slingrende efter sig. Han var løbsk og spar- kede bagud og fik det ene ben bag skaglen, stejlede, og styr- tede igen fremad. Niels stod op i kanen og trak af alle kræf- ter i tøjlerne og brølede til hingsten. Den unge herre klamrede sig til kanesiden og græd og skreg om hjælp.

Pludselig smed Thorkild træskoene og løb kanen i møde. Da den nærmede sig, drejede han af og løb fremad indtil hesten var oppe på siden af ham. Så kastede han sin kæmpekrop ind mod den og greb fat i dens hovedtøj med den ene hånd og fik en arm om dens hals. Hesten slog vildt med hovedet og ramte Thorkild i ansigtet, så hans næse sprang i at bløde, men Thorkild klemte til og trak he- sten til siden og fik den stop- pet. Igen prøvede den at stejle, men Thorkild holdt den fast som i en skruestik. En sidste gang sparkede den bagud og ramte kanen med et brag, og Niels væltede forover og ned i sneen.

Thorkild tvang hesten næ- sten i knæ. Dyret rystede, og dens øjne var vilde, men den blev stående. Lidt efter lidt slappede Thorkild sit greb og tog fat i tømmen.

Den unge herre kravlede rystende og tudende ned ad kanen og skyndte sig i armene på sin mor, som var kommet styrtende ud på hovedtrap- pen. Thorkild tørrede det værste blod af ansigtet. Så bø- jede han sig ned og trak Niels op ved kravetøjet.

Glædelig jul, Niels,« sagde han.

Sne, sol, Schweiz og spejdere

Schweiz er verdens navle – på mange måder. Her mødes al verdens lande i f.eks. Røde Kors, Kirkernes Verdensråd, FN med flygtninge-, sundheds- og arbejdsorganisationer. I mange år har pige- og drengespejdere fra mange lande også mødtes her på de to centre, som verdensbevægelserne driver. Søren M. Andersen har været på Kandersteg, der ligger i 1.200 meters højde i de vestlige alper, 65 km syd for Bern, som er hovedstad i Schweiz:

»Det sner endnu, da Inge og Claus spiser morgenmad foran pejsen med de andre spejdere i den hyggelige stue. Forventningerne mærkes tydeligt på snakken over bordet – en snak der foregår på forskellige sprog: tysk, engelsk, fransk – og Inge snakker lidt med Kåre fra Norge. Det tegner til en dag med mange oplevelser.

En time senere er Inge på vej op med stoleliften. Hun sidder ved siden af Maja fra Holland og kigger ned på

træer og buske. De er helt hvide, når man ser dem oppefra. Hun ser også på dyrenes spor i sneen: der har været en hare.

Det går opad ind i en sky, der helt spærre for den flotte udsigt. Men pludselig er de igennem skyerne, og den blå himmel og solen danner baggrunden for det sneklædte landskab.

Der er helt stille blandt spejderne. Med skiene på fødderne og stavene i hånden betragtes den storslåede hvide verden – en hel lille andagt i to kilometers højde.

Efter et par minutter indhenter begejstringen og forventningerne atter flokken – nu skal der løbes på ski! Skilæreren giver startsignalet, og så går det nedover gennem den uberørte sne i den stille vintermorgen – endnu er der ikke andre end de morgenfrie spejdere.

Og ned kommer alle. Bakken ligner en slagmark med skispor og »granathuller«, hvor man er faldet. Alle griner, da man opdager, at uanset skitøjets oprindelige farve er alle helt hvide: Sne i håret, i skægget, inde på maven – ja, sne over det hele.

Sådan går dagen, kun afbrudt af en spisepause i middagssolen ved en lille hytte, og det er trætte spejdere, der ved solnedgang slæber sig op ad trappen til centret med et stort tilfreds smil på læben.

Efter bad og aftensmad – selvfølgelig en schweizisk specialitet – samles alle i pejsestuen. Egentlig er der ikke plads nok til alle, men med nogle på gulvet går det – og det er også hyggeligt at sidde tæt.

Snakken går livligt. Dagens mange styrt vurderes for teknisk sværhedsgrad og kunst-

nerisk indtryk, og forventningerne til morgendagen springer frem som gnisterne fra træet i pejsen.

Så er der sang, hygge og lysbilleder – søm Inge og Claus har med hjemmefra. De vil i aften fortælle om og vise lidt af Danmark – lige som Mark og Dorothy fortalte om England i aftes. Ved midnatstid melder trætheden sig for alvor, og stuen tømmes.

Inge og Claus ligger i deres soveposer og tænker på dagen, der nu er ved at slutte, og de tænker på dagen i morgen. Mon den bliver lige så god som dagen i dag? Jo – forresten er det i morgen aften, vi skal på kælkebanen. Og ... hvordan mon de har det derhjemme? ... og tak for en dejlig dag blandt spejderkammerater fra andre lande ... og ... go'nat ... ZZZZZZZZZZZ

Udenfor er det begyndt at sne igen. På Kandersteg og i dyrenes skjulesteder sover alle. De drømmer og lader op til næste dag. Endnu en dag, hvor sporene fra i går er visket ud – en ny dag, hvor både haren, fuglen og du og jeg kan sætte friske spor. «

Centrene er naturligvis en særlig oplevelse i jule- og vintertiden, men de er åbne på alle årstider, der byder på hver sin charme og type af aktiviteter (Our Chalet er dog lukket i maj og november). De drives uafhængigt af hinanden, men ligger kørsel imellem, og er åbne for spejdere af begge køn – hvis der er plads (Kandersteg er større end Our Chalet).

Man kan tage dertil alene eller i gruppe, bo i hus/hytte eller i telt og spise i spisesalen eller lave sin egen mad over bål. Centrene kan kontaktes gennem korpskontorerne eller direkte hos:

Our Chalet,
CH-3715 Adelboden, Schweiz
Kandersteg Int. Scout Centre,
CH-3718 Kandersteg, Schweiz.

'Our Chalet' ligger i Adelboden, og her er der naturligvis også skiundervisning (når der ... som regel ... er sne!) – den 24. december såvel som alle andre dage. Men aftenen og natten derefter er noget helt særligt. Gethe Jacobsen har oplevet den nogle gange – sammen med andre pigespejdere fra en snes nationer:

»Efter aftensmaden samles man om pejsen og juletræet. Her savner man nok dannebrogslagene, hjerterne og kræmmerhusene, men til gengæld er træet pyntet med småkager i snor og kurve.

Aftenen går med julesange fra forskellige lande og snak om traditioner. Ved 22-tiden gør man sig klar til afgang til kirke. At stå foran Our Chalet med venner fra mange lande i en frostklar aften og sætte sig på kælken og suse ned ad bjerget mens kirkeklokkerne ringer nede fra dalen, det kan næsten virke som et eventyr i et Disneylandskab.

Efter en mindre travetur når vi den festligt pyntede landsbykirke, der naturligvis er overfyldt. I de fleste lande er midnatsmessen indledningen til selve julen.

Efter en festlig gudstjeneste med kendte julesalmer sunget på tysk er det en stor oplevelse at trave op ad bjerget tilbage til Our Chalet. I den stille nat med masser af stjerner og sne bimler kirkeklokkerne mellem bjergene. Det er ligesom juleevangeliet får en særlig betydning. Det er en af de oplevelser der står stærkt hos mig.

Juledag går som andre med skiløb. Sidst på dagen samles man om Chalet'ens kendte tag-selv-bord med mange forskellige schweiziske specialiteter. Senere på aftenen samles man udendørs omkring et grantræ, der er blevet pyntet med levende lys. Her bliver juleevangeliet læst på engelsk, tysk og fransk, hvorefter deltagerne fra hvert af de tilstedeværende lande synger en julesalme på deres eget sprog.

Tiden mellem jul og nytår går igen med skiløb, og nytårsaften fejres udendørs med bål. Klokkerne 24 ringer alle kirkeklokker, og man ønsker hinanden godt nytår på sit eget sprog.

Nytårsdag er de fleste rundt omkring på pisterne klædt ud. Der er så en lille konkurrence på ski, hvor alle kan være med uanset kundskaber. Det er et festligt syn at se alle de fantasifulde påklædninger uden på skitøjet, og det kan nok være, at lattermusklerne bliver rørt den eftermiddag.«

Hvordan Mælkevejen blev til

– en historie fra Cherokee-indianerne i Nordamerika, fortalt af en gammel indianer, der selv har hørt den som barn, og genfortalt af Kirsten Lund Frandsen.

Tegning: Bruno Kjær

En gang i meget gamle dage opdagede Cherokee-folket, at der var nogen, der stjal af deres mel om natten. De besluttede, at der skulle holdes vagt ved det hus, hvor melet blev opbevaret, for at man kunne fange tyven. Men vagtposterne faldt i søvn, og om morgenen var der igen forsvundet noget af melet.

Så opdagede de til deres store overraskelse, at der rundt om huset var kommet nogle enorme spor som af kæmpemæssige hundepoter.

Cherokee-folket holdt rådslagning for at finde ud af, hvad de nu skulle gøre. En af de ældste foreslog, at de den næste nat skulle gøre det store dyr så forskrækket, at det holdt sig væk. Det blev de enige om at prøve.

Da det begyndte at blive mørkt, samledes alle Cherokee-indianerne bag de store mel-beholdere med alt, hvad stammen havde af trommer og skralder og andre ting, der kunne lave spektakel. Mens de ventede på kæmpehunden, eller hvad det nu kunne være, holdt de sig skjult og var helt musestille. Kun den ældste mand holdt vagt. Han skulle give

signal med to ugleskrik, når dyret kom, så de alle sammen kunne fare frem og lave larm.

Det blev en kold, måneklar nat. De ventede og ventede i mange timer. Endelig viste der sig fra vest en kæmpemæssig hund med en pels, der skinnede som sølv i månelysen. Den var forfærdelig stor og frygtindgydende. Den gamle mand blev så bange, at han slet ikke kunne røre sig og give signal til de andre. Så begyndte kæmpehunden grådigt at guffe store mængder af det gode mel i sig.

Det satte liv i den gamle mand. »Uhu-hu Uhu-hu« skreg han, og alle Cherokee-indianerne fór frem på én gang. De slog løs på trommer, raslede med skralder, råbte og hujede og piftede og larmede alt, hvad de kunne.

Den mægtige hund blev så forskrækket, at den først løb rundt i en stor rundkreds og så med et kæmpemæssigt spring forsvandt den højt op i himlen. Melet stod som en sky ud af munden på den og lavede et stort, hvidt spor, der blev stående på den frostklare nattehimmel.

Det er det spor, vi kalder Mælkevejen. Hvis du kikker op på himlen en stjerneklar aften, kan du se den som et lyst bånd af stjerner mellem de store stjerner. Den dag i dag kalder Cherokee-indianerne på deres sprog Mælkevejen for »Gil' Li Utsun' yi«, det betyder: »Der, hvor hunden løb.«

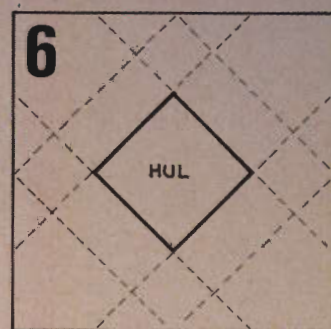
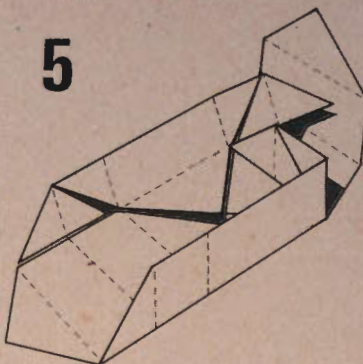
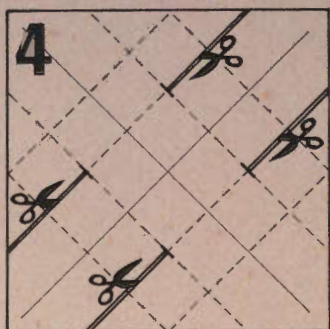
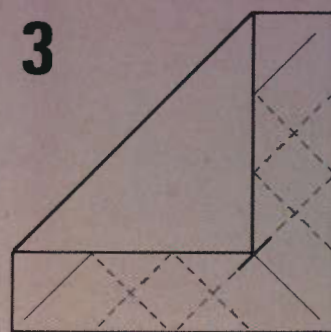
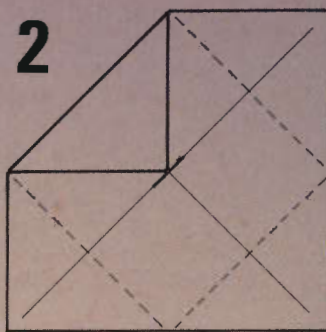
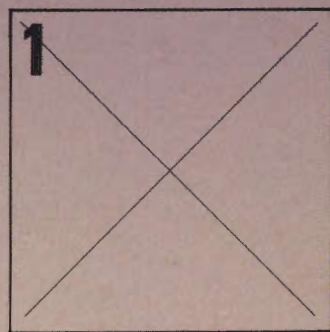
Oplæg: Line Klok

Du kan lave æsker i alle størrelser af mange slags farvet papir, fotos, fotokopier, egne tegninger, gamle julekort, katalog- eller brochuresider, papir beklædt med stof eller metal-folie, tapet og meget mere. Marmoreret, kraftigt papir (se side 24-25) er meget velegnet. Start som vist på tegningerne:

1: Klip ud kvadrater ud, f.eks. 95×95 mm (låg) og 90×90 mm (bund); sæt kryds mellem hjørnerne på bagsiden. 2: Fold en ad gangen de fire spidser ind til midten; stift karton skal helst ridses først langs en lineal. 3: Fold spidsen over til folden fra spidsen overfor. 4: Klip fire slidser. 5: Fold æsken færdig.

6: Når du kigger efter egnede motiver på karton eller papir med billeder på, kan du lave en 'motiv-søger' i størrelse som papiret, du vil bruge. Gennem hullet kan du se, hvordan låget kommer til at se ud.

Æskerne kan fyldes med alskens spændende sager og bruges til meget forskelligt. De er fine til indpakning af små julegaver, og de kan være så flotte, at de er en gave i sig selv. Hvad med f.eks. et sæt æsker, lavet af fotos af dig selv og resten af familiens medlemmer, på hver sin æske? Hvis du laver hver æske lidt større eller mindre end den sidste, kan du lave et sæt med 12 'kinesiske æsker', lavet af billeder af årets måneder. Eller hvad med en julekalender: 24 æsker inden i hinanden, foldet af gamle julekort?

Gaveæsker

Julevise

Tekst: Johannes Johansen

Illustreret af: Sven Havsteen-Mikkelsen

Da kejseren, som kejs're skal
skrev hele verden op i tal,
hvor mange mon den rummer,
da så han ej, det store skarn,
den stald, hvor der blev født et barn.
Det var jo kun et nummer!

For kejseren kan ikke se,
vidunderet i verden ske:
et lille barn, der fødes!
Han spanker i sin fine hal
langt borte fra den lille stald,
hvor jord og himmel mødes.

Ak, kejseren har intet på
skønt gyldenklædt fra top til tå,
kun glitterstads er pragten.
Guds lille barn vil blandt os bo
kun klædt i tillid og i tro.
Det barn får hele magten.

Vor verdensorden vendtes om,
da Gud i tidens fylde kom
og selv blev tidens fange:
For Jesus var den mindste størst,
elendige han satte først,
og een blev mer end mange!

Lad bare kejs'rens kompagni
korsfæste, hamre nagler i
og sætte segl for graven,
Guds egen søn fra Betlehem
med påsken bryder frem
med liv i dødningshaven.

Og når befalingen går ud
om mandtal hos alverdens Gud
på jorden og i himlen,
det mandtal har Gud Herren gjort,
at ikke een må komme bort
blandt millioner vrимlen.

Melodi: Kirsten Lund Frandsen

Da kej-se-ren, som kejs're skal, skrev he-le verden op i tal, hvor
man-ge mon den rum-mer? da så han ej, det sto-re skarn, den
stald, hvor der blev født et barn, det var jo kun et num-mer.

Kan også synges på melodien »Alt, hvad som fuglevinger fik«

MARMORERING

Marmorering er farvning i mønstre, som marmorstens årer, f.eks. på papir, der med skindryg og guldsnit blev til fine, gamle bogbind. Farverne ligner olie på en vandpyt, og er faktisk dryppet ud på overfladen af et bad og 'frisere' i mønstre'. Engang var opskriften hemmelig og materialerne giftige. Nu marmoreres sugende overflader med enkle redskaber og vandbaserede farver. Papir og karton er aller bedst. Prøv selv:

Forberedelser

Rør en spandfuld marmoreeringsbad: 1 spsk. methylcellulose (tapetklister, men kun denne type!) pr. liter vand. (Der tilsættes om nødvendigt først ½-1 tsk. blødgøringsmiddel, f.eks. Calgon, pr 1 liter). Pisk godt, pisk igen ½ time senere og lad blandingen 'modne' i mindst 12 timer.

Hæld badet op en time før du starter (så boblerne forsvinder) i en 4-5 cm høj bakke – en fotoskål, en flækket plasticdunk, en flamingokasse eller et stykke plastic over en træramme; skaf også en plade, til låg over bakken og til skylning. Lav 'river' og 'kamme' af stifter i trælistre til at 'frisere' mønstrene.

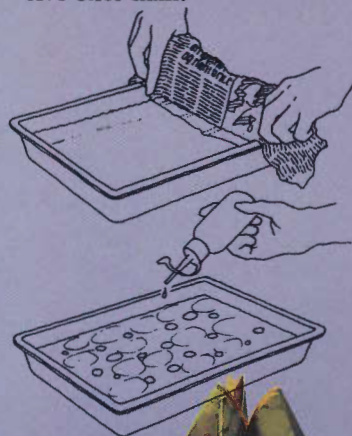
Køb farver; Pebeo acryl- og universal silkefarve er velegnet. Af gul, rød, blå, sort og hvid kan du med måleskeer og engangssprøjter blande de andre farver; fortynd evt. med destilleret vand.

Tag forklæde på; farverne kan ikke gå af! Læg plastic eller aviser over bord og gulv. Så er du klar til første forsøg med f.eks. et ark papir eller karton – porøst og sugende, og ikke glittet.

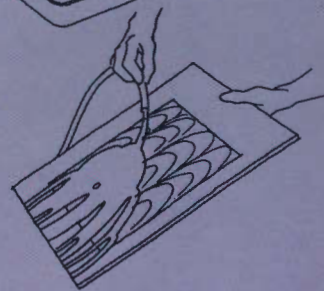
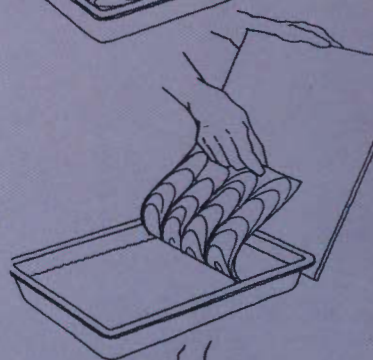
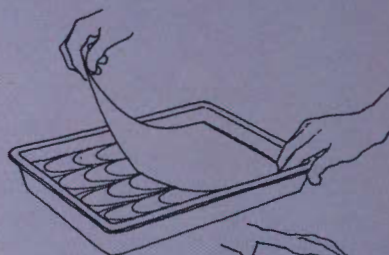
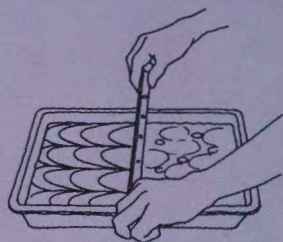

Farvning

Træk en avisstrimmel hen over badet, så overfladen renses og glattes. Dryp farver ud kvikt, så de spredes i små og store ringe; skift mellem lyse og mørke farver og slut f.eks. af med gult eller grønt. Når farverne ikke spreder sig mere, lav så mønster med nål, rive eller kam.

Farv papiret ved at brede det hen over på badet i en jævn bevægelse, uden luftbobler imellem. Lad det suge farve i ½-1 minut. Læg det på bakkens låg og tag det hen til vasken. Skyl ekstra farve af, men vask ikke for længe samme sted og gnid ikke papiret. Hæng det op; skyl evt. igen efter 5-10 min. Når arket har dryppet af, tørres det på en avis og lægges i pres i et par timer eller stryges helt tørt.

Fortsættelse?

Når du står med det færdige stykke karton eller papir i hånden, kribler det sikkert med ideer om, hvad du kan bruge det til: Folde-figurer (se æske-mønstret side 22), gavepapir, bogomslag, lampeskærme, eller ...

Biblioteker og hobbyforetninger har flere tips om marmorering, f.eks. i heftet 'Marmorering med vandbase-rede farver' af Else Marie Pedersen. Det fortæller også om marmorering af tekstil, læder, træ, gips og uglaseret keramik. Bliver du bidt af kunsten, får du måske lyst at snakke mønstre og teknik med f.eks. de folk, som stadig demonstrerer den gammeldags teknik på Danmarks Grafiske Museum i Odense.

Af alle årets fester længes næsten især efter julen og dens rus af mange dufte. Der er ikke megen lugt ved nytår (måske lidt kruttrøg?), fastelavn, påske, pinse, midsommer eller fødselsdag, vel?

Luk så øjnene! Nej, forresten ... åbn dem igen; ellers kan du jo ikke læse videre her. Men se bare, hvad din næse husker af julens mangfoldige aroma:

Det er en sen december-eftermiddag, og du er lige kommet ind fra en lang travetur med hunden. Nu tager du overtøjet og de uldne sokker af, mens varmen sitrer i kinderne. Dine næsebor, som har nydt den frostklare luft udenfor, overvældes nu helt af den gode, danske juls mange minderige lugte.

Næsernes fest

Allerede uden for køkkenet fortæller duften, at far er ved at koge klejner. Du smutter ubemærket derud, og dampen fra gryden bagved tyder på, at der også er ved at blive lavet varm cacao. På bordet ligger der noget under et viskestykke; du letter på det og snuser: Hvad gemmes der under det? Marcipankonfekt ... havregrynskugler ... brune kager? Du snupper en lidt mislykket smagsprøve og lister ind i stuen. Her sidder du i mørke og tygger, mens din næse prøver at vejre, om juletræet er kommet, og om søster har fået hængt appelsinen med nellikerne op.

Hvad ville decemberdagene være uden de gamle danske juledufte, der fremkalder så stærke minder? Tja, faktisk

En duft af god gammel dansk jul

Af Niels Thure Krarup
Illustration: Anita Tiderman

er meget af det, der giver os en ført af julen, overhovedet ikke dansk, men importeret. Og mange lækkerier har kun en kort historie i Danmark – undtagen hos de rige. Men her er lidt julekundskab for den kultiverede næse:

Krydderier

Vore julefornemmelser mødes især i gløggens og de brune kagers duft-symfoni fra

fjerne verdenshjørner og fra mange forskellige plantedele.

Der er tropiske rødder som ingefær med den runde duft og skarpe smag. Fra laurbærtræet plukkes *bladene* til jule-sylten. Fra *barken* på kaneltræet får vi risengrødens brune slør af det smagsmiddel, som det Gamle Testamente kalder »det fornemste krydderi«, og som kineserne kendte for 4.700 år siden.

Andre krydderier er fra planternes *blomster*, f.eks. de tørrede *knopper* fra kryddernellike, der giver smag til så forskellige ting som sildemarinade og gløgg. En krokusblomsts gule *støv* er det dyreste krydderi, safran; det bruges bl.a. i de svenske 'Lucia-brød'. Men flest krydderier høstes som *frø* og *frugter*: Peber, paprika, muskatnød, allehånde og mange andre.

Peber og guld

I årtusinder er krydderierne kommet fra det fjerne Østen, først på kameler (Muhammed, Islams store profet, var karavaneleder) og så på skibe til Europa. De arabiske købmænd tjente godt på importen af de eftertragtede smags- og duftstoffer, der blev brugt til mad, medicin, parfume og betalingsmiddel.

I 1200-tallet fortalte Marco Polo om utrolige mængder af krydderier på Java, i Kina og i Indien, men ingen troede ham. I 1300-tallet begyndte sydeuropæerne at udvikle de skibe, der i 1400- og 1500-tallet drog ud på de store have.

Italieneren Columbus sejlede vestpå for spanierne; han fandt ikke Indien, men Amerika – og 'indianerne's guld.

Vasco da Gama tog afsted for portugiserne – også »for at søge efter kristensjæle og krydderier«, som han skrev i sin logbog. Han rundede Afrika mod øst og fandt Indien.

God smag og fine vaner

Krydderierne pirrede europæernes fantasi som sendebud fra orientens sagnverden – nær ved Paradiset. De blev nu stærke symboler på rigdom, magt og forfinelse: Rigeligt peber i maden skaffede værten respekt for 'god smag'.

Før havde ridder og bonde levet temmelig ens – gråt og groft. De, der havde råd, foragtede nu det grove og udsogte sig 'det fine'. I boligens og klædedragtens former og farver viste man sin forfinede smag – som altså nu var mere end det, tungen og ganen kan vurdere.

Som det er sket både før og siden, drejede den helt store handel sig her om luksusvarer og nydelsesmidler – ikke livsforbrødenheder. Europa begyndte netop selv at lave de silke-, damask- og fløjlsstof-

fer, som købmændene før købte i Østen. Nu leverede orienten det nye statussymbol: Krydderier.

Julesul og saltmad

På vore køligere breddegrader var krydderier og krydderurter dog ikke bare luksus. I gamle dage kneb det med foder til kvæget, så en del måtte slagtes inden vinteren. Det var før elektricitetens og dybfryserens tid, så i kælderen fyldte man kødet i kar med stærkt saltvand, hvor det kunne holde sig. Tarme blev rensat og fyldt som pølser; når de blev røget, kunne de holde sig længe. Fisk blev saltet og tørret.

Derfor var en fersk skinke fra en nyslaget gris en lækker ret til jul. Vintermaden var ensartet, fed, og ofte af halvt fordærvet kød og fisk. Peber, sennep, laurbær, nelliker, timian, rosmarin, salvie og hvidløg fik så det hele til at glide bedre ned ved at »vække madlysten og hidse fordøjelsesorganerne til funktion«. I dag skal 'det sure' – rødkål, asier og andet eddikesyltet, krydret tilbehør – gøre det samme, især når vi spiser lidt mere end godt er i julen.

I denne søde juletid ...

Efter den tungere mad kommer konfekten. Hedder det mon 'juleknas', fordi det laves af sukker? Den gammeldags sukkertop knasede, og det gør jo stadig 'hugget sukker', 'stødt melis' og 'puddersukker' – såvel som kandis, karamel eller krymmel.

Smag og behag er forskellig verden over, men næsten alle

holder af de søde sager; selv i jordens fjerne afkroge sælges slik. I dag dækker dansk produktion vores eget store forbrug af sukker, der før var en meget vigtig 'kolonialvare'.

Marcipan har for mange en særlig julesmag, især for dem, der husker savnet af den under og efter krigen. Men på hitsomheden var stor, når traditionen kaldte, og rationeret flormelis og 'mandeldråber' blev blandet med mosede kartofler i stedet for de hakkede mandler, som ikke kunne fås.

Mandler med mere

Marcipanrisen er en almindelig mandelgave, hvad enten man spiser risengrød, som den er, eller pisker den op med flødeskum og hakkede mandler – *ris a la mande*. Og er gaven ikke spiselig, er den nok læselig, måske et julehæfte. Engang fik mandelfinderen ret til f.eks. at kræve et kys af en tilstedeværende eller til at bestemme forskelligt afte-
ningen igennem.

Mandelen er en gammelkendt delikatesse, der kom i almindelig handel herhjemme i 1800-tallet. Den vokser bl.a. i Middelhavslandene og findes som frø i en frugt – lige som i stenen hos dens slægtninge ferskner, abrikoser, blommer osv. (Papiret om mange marcipanbrød fortæller, at indholdet er lavet af abrikoskerner!) Mandlerne afskalles og minder om julens traditionelle nødder: Hassel-, val- og paranød samt måske kokos-, kasju- og jordnød. Opbevaret tørt og luftigt kan de holde sig i flere år – og det var vigtigt i gamle dage.

Sydfrugter

For et halvt hundrede år siden (længe før man opfandt orange juice i pap!) havde købmanden kun appelsiner en lille del af året – især omkring jul. De kom ganske vist ikke fra Kina (appelsin betyder kinesisk æble), men de var længe undervejs fra f.eks. Valencia, Messina og Jaffa. Navnene stod trykt med guld og farver på det silkepapir, som hver enkelt appelsin var pakket ind i under rejsen. Her havnede de f.eks. i godteposer ved juletræsfesten sammen med æbler, lakrids, karameller osv. Som børn kendte mange voksne ikke mandarin, der nu er populære, men husker sikkert blodappelsinerne, der sjældent ses nu.

Til den gode, men altså ikke så gamle jul hører stadig andre søde sydfrugter, der heller ikke er danske, men nu fås hele året. For en generation siden dukkede de først op ved denne tid på købmandens disk: Klæbrige dadler fra Nordafrika, knasende figner fra Tyrkiet, små korender fra Grækenland osv.

Kolonial-handel

Det, der var luksus til fest, er nu hverdag. Supermarkedet bugner året rundt af frugter fra fjerne egne – der nu ikke længere er så fjerne, og heller ikke længere er vores kolonier. De blev uafhængige for 30-40 år siden – politisk set. Økonomisk har det været sværere for dem at blive frie. De har prøvet at få bedre og mere stabile priser for deres råvarer. To sorte væsker er vigtigst: Råolie og kaffe. Deres pris på den første er mere sikker end på den sidste.

I alle tilfælde ville u-landene gerne tjene mere ved selv at forædle deres råstoffer, men det er os, der har viden, maskiner og penge, så vi bestemmer priserne. Fabrikanten, vognmanden og købmanden her tjener langt mere på en plade chokolade end bonden, der dyrkede cacaobønnerne. Og af de 22%, som skatteministeren jo tager i moms, giver udenrigsministeren kun en lille bitte del tilbage til u-landene som bistand til deres udvikling.

Velbekomme!

Nu er der både kødmad, konfekt og kaffe på julebordet i alle danske hjem, fine som fattige, uden at nogen derfor behøver at leve på smalkost bagefter. For 100 år siden var der større forskel på, hvad der blev serveret. Velhavende familier havde selvfølgelig mere end nok til jul. Tjenestefolk og arbejdere kunne til højtidelen for en gangs skyld spise sig mere end mætte.

Denne juleaften bliver de fleste folk, der fejrer jul rundt omkring på jorden, nok også mætte, selv om de er aldrig så fattige. Det er jo kun jul én gang om året, og fattige mennesker i regnskoven og på savannen eller i Rio, Accra og Manila har også brug for lidt festlig ødselhed – selv om det så kan betyde, at de ikke får noget at spise det næste par dage.

– Og tak for mad!

Så tænd bare lysene og sæt dig til bordet med familie og venner. De gyldne, sorte og brune mennesker, som i så høj grad har dækket op for jer, har jo også hørt i en stald, at julen er »... en glæde, der skal være for alle folk ...«. Så de vil sikkert unde os her under nordstjernen alt det, de har plantet, plukket, pakket og solgt os – og ønske »Merry Christmas«, »Feliz navidad« eller hvad det nu hedder, i tilgift.

Bred blot servietterne ud. Skænk, øs op og tag for jer af retterne! Efterhånden som julefornemmelsen overvælder jeres næse og gane, kan I så bestemme, i hvor høj grad de derude under sydkorset i den tropiske julenat har fortjent en venlig tanke fra jer med et »Tak for mad!«

Spiralnisser

Oplæg: Line Klok

Varm luft stiger opad, f.eks. over en radiator. Det er et godt sted at hæng en uro. En spiral, der hænger her, vil blive drejet rundt.

Den klippes af en cirkel af karton, der f.eks. mærkes op med et glas eller en underkop. Du kan selv bestemme, hvilke spiraler skal være høje eller brede:

Kraftig karton, der klippes med brede strimler, hænger ikke ret langt ned. Tyndere karton og smalle strimler giver en spiral, der hænger langt ned.

Af nogle ark rød, hvid, grøn og evt. lyserød karton kan der f.eks. blive både nisser,

sne-
mænd
og gran-

træer. Når du så har lavet en passende spiral, klipper du et hovede til nissen eller snemanden, eller stjernen til juletræet. Det klistres fast i spiralens centrum. Du kan også lave det endnu flottere ved at strikke en hue til nissen, sætte sølvpapir på juletræs-stjernen, eller f.eks. bruge en vatkugle til snemands-hovedet. Og af kraftigt hvidt karton kan du lave en spiralformet rutschebane, som du lader en række små cenillenisser glide ned ad: Du bukker dem lidt og limer dem fast. Og er du kommet så langt, har du sikkert selv fået en række andre ideer om, hvad spiralerne kan bruges til.

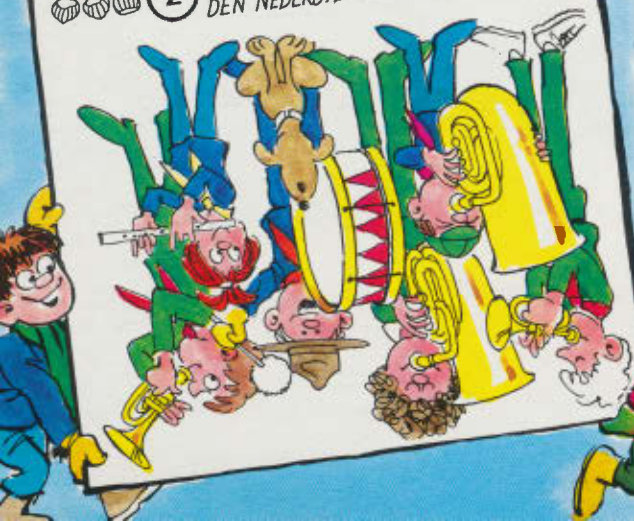

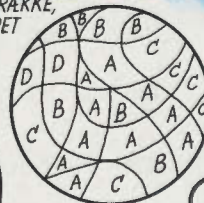
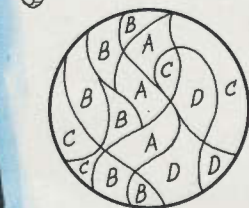
1 TO AF DE FJORTEN SPEJDERE ER HELT ENS.
HVLKE BOGSTAVER BÆRER DE PÅ?

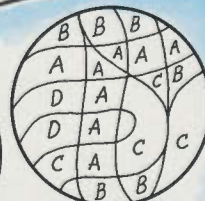
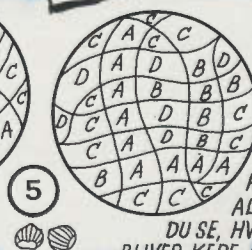
2 ER DER TRE, FEM ELLER SYV FEJL PÅ
DEN NEDERSTE TEGNING?

KAN DU INDSÆTTE YDERLIGERE
71 STJERNER, MEN SÅDAN AT DER KUN STÅR
TO STJERNER I HVER RÆKKE,
BÅDE VANDRET, LODRET
OG DIAGONALT?

4 DET TREDIE BOGSTAV I
HVERT ORD SKAL BRUGES
TIL AT DANNE NAVNET
PÅ EN BY.

5 HVIS DU FARVELÆGGER
ALLE FELTER MED A, KAN
DU SE, HVAD SNEBOLDENE
BLIVER KEDE AF.

6 INDSÆT DE MANGLENDE TAL
I FØLGENDE TALEMÅDER:

A HAN ER IKKE VED SINE FULDE ...
B HAN HOLDT HENDE ... SKRIDT FRA LIVET.
C FÆRDIG MED
D DE ER .. ALEN AF ET STYKKE.
E DE LIGNER HINANDEN SOM.. DRÅBER VAND.
F HAN ER IKKE... FLADE ØRE VÆRD.

32
25
55
40

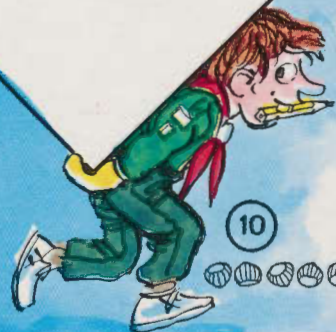

2	2	2
4	4	4
6	6	6

8 BYT OM PÅ TALLENE, SÅLEDES AT SUMMEN AF DE TRE VANDRET, DE TRE LODRETTE OG DE TO DIAGONALE LINIER HVER FOR SIG BLIVER 12.

A	A	E
E	R	R
V	V	Ø

9 BOGSTAVERNE SKAL OMBYTTES, SÅLEDES AT DER BÅDE VANDRET OG LODRET DANNES NAVNET PÅ EN LEGEMSDDEL, NOGET MAN KAN FINDE I STRANDKANTEN OG ET PIGENAVN.

10

MON DU KAN DELE DETTE FELT I FIRE LIGE STORE STYKKER AF NOJAGTIG SAMME FORM?

7 DU KAN FINDE UD AF, HVAD DER STÅR I KANTEN AF SNEBOLDEN, VED AT TÆLLE HVERT TREDIE FELT UD. BEGYND VED PILEN.

÷ Ø

1

10 t

÷ α

÷ e

12

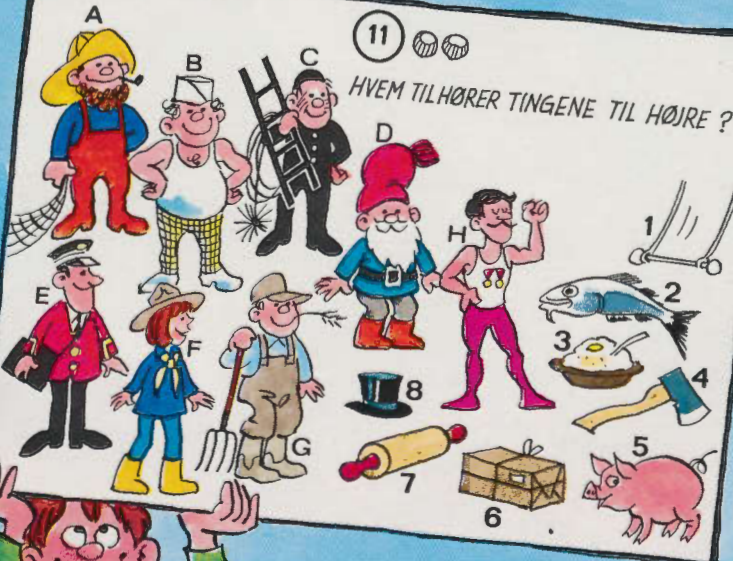
÷ h

R

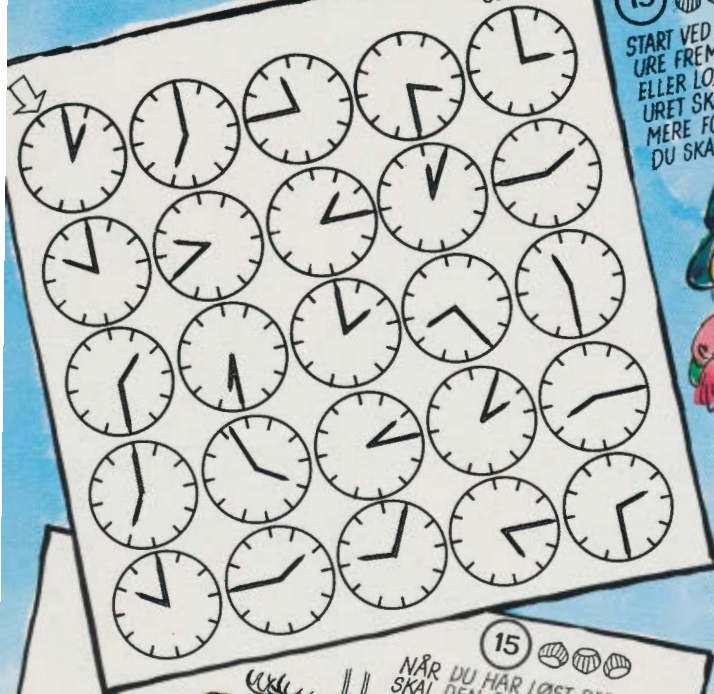
R

NÅR DU HAR LØST REBUS-KRYDSEN, SKAL DU SAMMENSÆTTE BOGSTAVERNE I DE MED X-MÆRKEDE FELTER TIL FIRE TAL, SOM DU SKAL LÆGGE SAMMEN.

11 HVEM TILHØRER TINGENE TIL HØJRE?

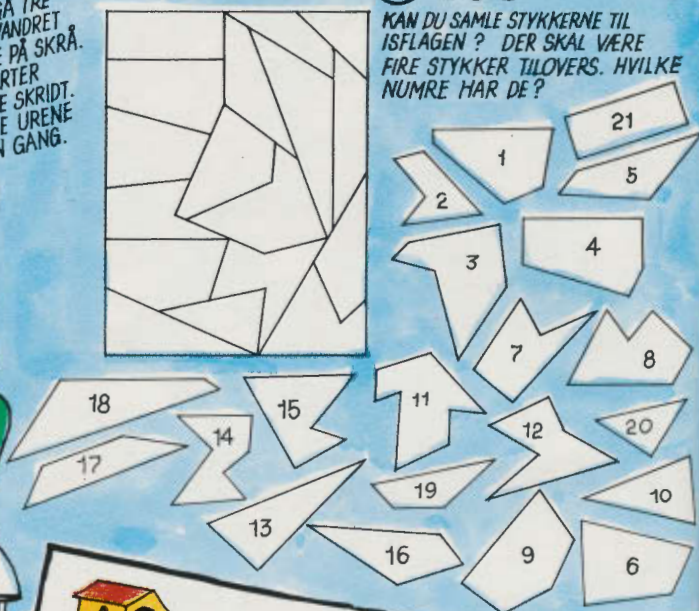
SLUT

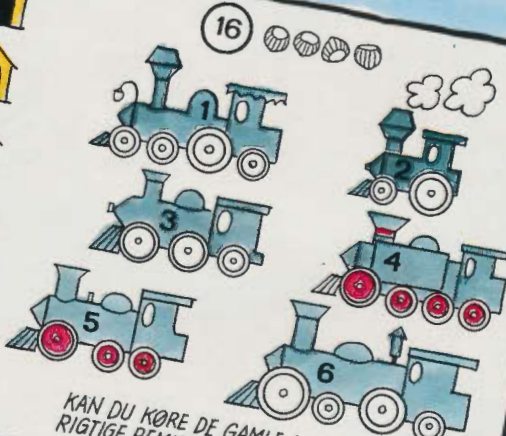
13 START VED PILEN KL. 1 OG GÅ TRE URE FREM AD GANGEN VANDRET ELLER LODRET, MEN IKKE PÅ SKRÅ. URET SKAL VISE ET KVARTER. MERE FOR HVERT TREDJE SKRIDT. DU SKAL PASSERE ALLE URENE EN GANG.

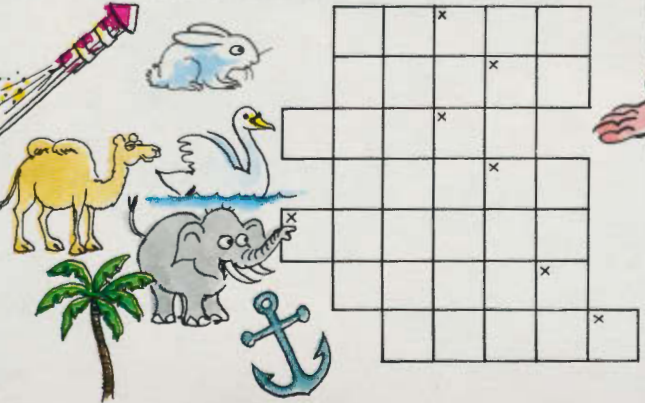
14 KAN DU SAMLE STYKKERNE TIL ISLAGEN ? DER SKAL VÆRE FIRE STYKKER TILOVERS. HVILKE NUMRE HAR DE ?

15 NÅR DU HAR LØST REBUS'EN SKAL DEN BARE LÆSES BAGFRÅ !

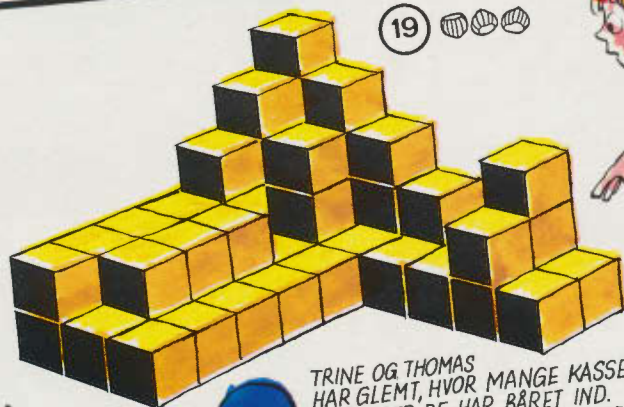

17 LØS BILLED-KRYDSEN OG DAN ET ORD AF BOGSTAVERNE I DE MED X-MÆRKEDE FELTER.

18 BRUG FORBOGSTAVERNE OG FIND UD AF, HVILKEN BY SPEJDERNE KOMMER FRA.

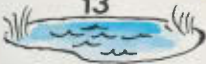
19

TRINE OG THOMAS
HAR GLEMT, HVOR MANGE KASSER
SMÅKAGER DE HAR BÅRET IND.
KAN DU HJÆLPE DEM AT TÆLLE?

21

SÆT BILLEDERNE
SAMMEN TO OG TO,
SÅ DER DANNES ET
NYT ORD. F. EK.S:
KAFFE OG MØLLE =
KAFFEMØLLE.

20

HER ER EN NEM
REBUS-KRYDS.
ORDET, DER
FREMKOMMER I
DEN LODRETTE RÆKKE,
SKAL DU SKRIVE
PÅ LØSNINGSSIDEN.

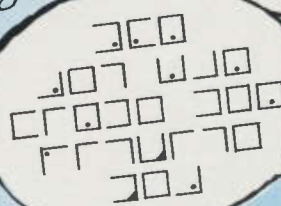
A	B	C
D	E	F
G	H	I

J	K	L
M	N	O
P	Q	R

22

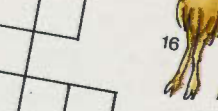
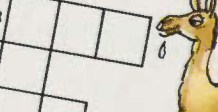
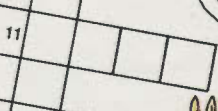
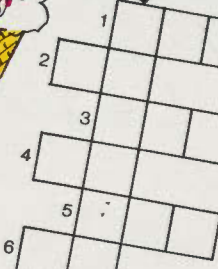
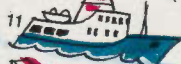
HVAD SIGER
SPEJDEREN
I KODE?

S	T	U
V	X	Y
Z	Æ	Ø

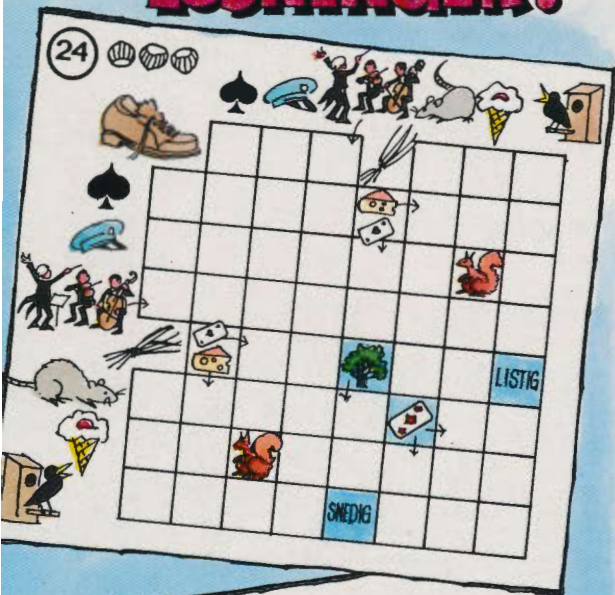

23

HVILKET NUMMER HAR DEN VEJ,
SÆLEN SKAL FØLGE FOR
AT FANGE FISKEN?

LØSNINGER:

LODTRÆKNING

En korrekt løst opgave giver det antal nødder, som er tegnet ved siden af den. Når du har 50, kan du være med i lodtrækningen om præmierne. Er det for svært, kan du måske få en anden til at hjælpe dig. Skriv løsningerne ind her til højre og tæl sammen, hvor mange nødder du har i alt.

Send os så enten hele denne side eller en fotokopi sammen med det lille hjørne herunder.

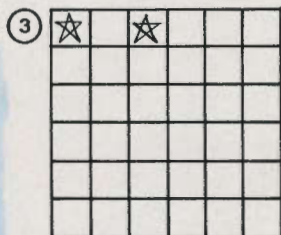
Vi skal have løsningen i hænde senest med posten mandag den 7. januar 1991.

PRÆMIER

- 1: To-pers. telt, Fjällräven Lowait
- 2: Sovepose, Asivik Snowfox, +5°
- 3: Rygsæk, Asivik Tur 40
- 4: Olivengrøn nylon letvægts poncho
- 5: Cykeltasker, 40 l m/bærehank, Cordura
- 6-15: Liggeunderlag, Evamat, 9 mm
- 16-25: Schweizerkniv m. 9 redskaber
- 26-40: Kompas, Silva Sisteco OC-21

① DE TO ENS ER:

② ANTALLET AF FEJL ER:

④ BYENS NAVN ER:

⑤ I SNEBOLDENE STÅR:

SKRIV DE MANGLENDE TAL HER:

⑥

A _____

B _____

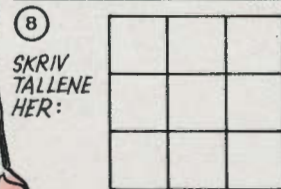
C _____

D _____

E _____

F _____

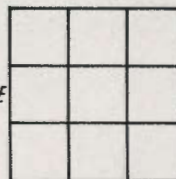
⑦ I SNEBOLDEN STÅR:

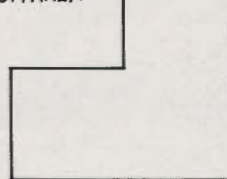
⑧ SKRIV TALLENE HER:

⑨

INDSÆT BOGSTAVERNE HER:

⑩ DEL FELTET I LIGE STORE STYKKER

⑪

SKRIV TALLENE UD FOR BOGSTAVERNE:

A _____

B _____

C _____

D _____

E _____

F _____

G _____

H _____

⑫ SUMMEN AF TALLENE ER:

⑬ TEGN VEJEN Gennem URENE:

⑭ DE TILOVERSBLEVNE ER:

⑮ I REBUS'EN STÅR:

⑯

A _____

B _____

C _____

D _____

E _____

F _____

SKRIV LOKOMOTIV-NUMRENE UD FOR BOGSTAVERNE:

⑰ BILLED-KRYDSENS ORD:

⑱ SPEJDERNE KOMMER FRA:

⑲ ANTALLET AF KASSER:

⑳ REBUS-KRYDSENS ORD:

㉑ SKRIV TALLENE TO OG TO:

㉒ SPEJDEREN SIGER:

㉓ DEN RIGTIGE VEJ:

LØSNINGERNE ER INDSENDT AF:

NAVN _____

ADRESSE _____

POSTNUMMER _____ BY _____

ANTAL NØDDER _____

SPEJDERJUL 1990

Udgivere:

Det Danske
Spejderkorps

KFUK-spejderne
i Danmark
de grønne pigespejdere

KFUM-Spejderne
i Danmark

Redaktion:

Kirsten Lund Frandsen
Jytte Lauritzen
Karen Mathiasen
Ingrid Windfeld-Lund
Børge Berglund-Jensen
Niels Thure Krarup
Kristian Jensen (ansvh.)

Omslag og Nøddeknækkeren:
Per Illum

Foto på denne side:
Arne Illeborg

Lay-out og tilrettelægning:
Torben Madsen

Sats: Viborg Maskinsætti
Repro: Jysk Farve Repro
Tryk: Dansk Heatset Rotation

© Spejderforlaget A/S 1990

ISSN 0108-1179

ISBN 87-7041-261-8

Pris: 18 kr. (inkl. moms)

KFUM-spejdernes korpslejr samlede over 20.000 deltagere fra mere end 30 nationer. De delte blæst, byger, sol og regn med hinanden under mottoet »Dejlig er den grønne jord«. Og i sommeren efter Europas frieste forår i mands minde fik det en særlig mening: Blandt flere gæster fra Østlandene skabte især de sovjetiske deltagere opmærksomhed om lejren, der forresten tilsammen kom til at fylde 90 sider i Danmarks aviser.

DYRENES
JULEFEST